

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.013.01.2021

Pan Jakub Chelstowski
Marszałek Województwa Śląskiego

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
ul. J. Ligonia 46, 40-037 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/046 – Wsparcie udzielane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej
podmiotom ekonomii społecznej i solidarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach ¹ , ul. J. Ligonia 46, 40-037 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jakub Chełstowski – Marszałek Województwa Śląskiego od 21 listopada 2018 r. Poprzednio, od 1 grudnia 2014 r. do 20 listopada 2018 r. funkcję Marszałka Województwa Śląskiego sprawował Wojciech Saluga. <p style="text-align: right;">(akta kontroli, str. 3-4)</p>
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Realizacja działań mających na celu wspieranie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej.2. Nadzór nad realizowanymi projektami oraz efektywność wydatkowania środków publicznych na realizację projektów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Michał Nowak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/79/2021 z 14 kwietnia 2021 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli, str. 1-2)</p>

¹ Dalej: *Urząd*.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie podejmowane przez Samorząd Województwa Śląskiego działania w zakresie koordynacji i wspierania rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej, z pomocą innych podmiotów, w tym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej. Działania te prowadzone były na podstawie opracowanych przez Samorząd dokumentów strategicznych, takich jak *Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej* oraz *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015* i *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030*. Wprowadzenie ww. opracowań poprzedzone zostało badaniami, analizami oraz konsultacjami z udziałem ekspertów oraz mieszkańców województwa, a z ich realizacji przygotowywane były coroczne sprawozdania.

Objęte szczegółowym badaniem wnioski o dofinansowanie projektów z zakresu wsparcia ekonomii społecznej, zostały poddane ocenie formalnej i merytorycznej przez pracowników *Urzędu* będących członkami Komisji Oceny Projektów. Każdorazowo przeprowadzili oni również negocjacje projektów. Po zatwierdzeniu listy ocenionych projektów Komisja niezwłocznie informowała wnioskodawców o zakończeniu oceny projektu, a po ogłoszeniu wyników konkursu, bez zwłoki zawierane były umowy o dofinansowanie. Po podpisaniu umowy beneficjenci każdorazowo wnieśli zabezpieczenie prawidłowej realizacji projektu.

We wszystkich szczegółowo zbadanych postępowaniach transze dofinansowania były przekazywane w wysokości zgodnej z harmonogramami składania wniosków o płatność. Kwoty niewykorzystane oraz kwoty wydatków niekwalifikowalnych każdorazowo były zwracane na konto *Urzędu*. U wszystkich poddanych badaniu beneficjentów *Urząd* przeprowadził kontrole oraz wizyty monitoringowe. Zalecenia pokontrolne sformułowane w wyniku ich przeprowadzenia zostały wykonane.

W ramach prowadzonych konkursów funkcjonował system monitorowania postępów realizacji projektów, oceny stopnia osiągnięcia wskaźników realizacji projektu oraz zakładanej trwałości projektu. We wszystkich poddanych badaniu postępowaniach osiągnięto planowane wskaźniki realizacji projektu oraz utrzymano zakładaną trwałość projektu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja działań mających na celu wspieranie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej

Opis stanu faktycznego

1) Zakres i szczegółowość analiz prowadzonych w celu wprowadzenia optymalnych rozwiązań zapewniających skuteczne i efektywne wsparcie podmiotom ekonomii społecznej i solidarnej.

Zagadnienia dotyczące wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w województwie śląskim były regulowane w strategiach i innych opracowaniach, w tym:

- a) *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*⁵ na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r.⁶. Został on

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dalej: *KPRES*. https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/KPRES_RM.pdf

⁶ *W sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”*.

opracowany w wyniku prac rządowo-samorządowo-obywatelskiego Zespołu do Spraw Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej oraz na podstawie konsultacji społecznych. Zawarto w nim cel nadrzędny⁷, cel strategiczny⁸, cztery cele operacyjne⁹ oraz pięć priorytetów¹⁰.

W ramach Priorytetu IV – Włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym, Działanie IV.2. – Koordynacja polityki ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, przewidziano m.in. stworzenie, realizację i monitoring, we współpracy z kluczowymi interesariuszami, regionalnych programów rozwoju ekonomii społecznej na lata 2014–2020, określających działania regionalnych władz publicznych, dotyczące w szczególności:

- instytucjonalizacji zarządzania rozwojem ekonomii społecznej (problematyka regionalnego komitetu ekonomii społecznej, forum współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, instytucje odpowiedzialne), podstawowych kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej – preferowanych we wsparciu finansowym – w zakresie reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz dostępnych usług społecznych. Preferencje mogły polegać na promowaniu określonych rodzajów działalności (promocja, edukacja), preferowaniu tworzenia podmiotów działających w określonych sferach (kryteria dostępu i kryteria strategiczne w programach operacyjnych finansowanych ze środków europejskich, kryteria strategiczne w dostępie do środków krajowych Funduszu Pracy i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych), zachęcaniu samorządów powiatowych i gminnych (tworzenie lokalnych map potrzeb w dziedzinie usług użyteczności publicznej, partnerstwa lokalne z samorządami);
- stworzenia docelowej sieci usług wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w województwie;
- zaprojektowania mechanizmów współpracy Samorządu Województwa z samorządami powiatów i gmin w zakresie rozwoju ekonomii społecznej (rola gminnych i powiatowych strategii, partnerstwo lokalne jako podstawa rozwoju), kontrakty pomiędzy województwem a samorządami lokalnymi finansujące działania lokalne, w tym w ramach rozwoju lokalnego;
- określenia zasad i form współpracy na rzecz ekonomii społecznej między różnego rodzaju instytucjami, które mogły mieć wpływ na jej rozwój w regionie, m.in. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej¹¹, WUP¹²,

⁷ W roku 2020 ekonomia społeczna stanowi ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.

⁸ Do roku 2020 podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej działającym we wspólnotach samorządowych.

⁹ Cel operacyjny 1 – Odpowiedzialna wspólnota; Cel operacyjny 2 – Otoczenie; Cel operacyjny 3 – Przywództwo; Cel operacyjny 4 – Kompetencje.

¹⁰ Priorytet I – Ekonomia społeczna na społecznie odpowiedzialnym terytorium (Działanie I.1. – Wspieranie partycypacyjnych modeli badania potrzeb społecznych i planowania lokalnego; Działanie I.2. – Wspieranie lokalnej samoorganizacji i aktywności obywatelskiej; Działanie I.3. – Wspieranie rozwoju usług użyteczności publicznej poprzez ekonomię społeczną; Działanie I.4. – Wspieranie rozwoju działań ekonomii społecznej w kluczowych sferach rozwojowych); Priorytet II – Działania regulacyjne w zakresie ekonomii społecznej (Działanie II.1. – Określenie otoczenia prawnego ekonomii społecznej; Działanie II.2. – Określenie zasad zamówień publicznych i pomocy publicznej wspierających rozwój ekonomii społecznej); Priorytet III – System wsparcia ekonomii społecznej (Działanie III.1. – Bezzwrotne instrumenty finansowe; Działanie III.2. – Zwrotne instrumenty finansowe; Działanie III.3. – Usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych; Działanie III.4. – Wsparcie rozwoju sieci kooperacji i partnerstw ekonomii społecznej); Priorytet IV – Włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym (Działanie IV.1. – Koordynacja polityki wobec ekonomii społecznej na poziomie krajowym; Działanie IV.2. – Koordynacja polityki ekonomii społecznej na poziomie regionalnym; Działanie IV.3. – Samoorganizacja ekonomii społecznej; Działanie IV.4. – Monitoring ekonomii społecznej); Priorytet V – Edukacja dla ekonomii społecznej (Działanie V.1. – Ekonomia społeczna jako idea i tożsamość kulturowa; Działanie V.2. – Działania edukacyjne dla środowisk lokalnych; Działanie V.3. – Edukacja na poziomie szkolnym i akademickim; Działanie V.4. – Model edukacji pozaformalnej dzieci i młodzieży).

¹¹ Dalej: ROPS.

a instytucjami zarządzającymi i wdrażającymi programy finansowane ze środków europejskich;

- opracowania koncepcji promocji idei ekonomii społecznej w województwie poprzez system edukacji formalnej i nieformalnej dla dzieci i młodzieży oraz system edukacji formalnej i pozaformalnej dla dorosłych.

Dane podstawowe z działalności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej¹³, a także gmin i powiatów miały być gromadzone i wstępnie agregowane na poziomie regionu, a następnie ostatecznie agregowane na poziomie kraju. Pozostałe dane dotyczące rozwoju ekonomii społecznej miały być gromadzone na poziomie regionów lub krajowym i następnie przekazywane do regionów lub do *Krajowego Sekretariatu Ekonomii Społecznej*¹⁴. W KSES powołany miał zostać międzysektorowy i międzyresortowy zespół ds. monitoringu ekonomii społecznej, mający opracować narzędzie pozwalające na gromadzenie, transfer danych i ich udostępnianie, a także prowadzenie podstawowej analizy zarówno na poziomie kraju, jak i regionów oraz poszczególnych OWES.

Do zbierania i analizy danych związanych z ekonomią społeczną miało być wykorzystane narzędzie, - *Ocena zasobów pomocy społecznej*, gromadzące informacje poprzez bazę danych Statystycznej Aplikacji Centralnej (SAC). Dane o przedsiębiorczości społecznej i ekonomii społecznej miały być uzupełniane o coroczne raporty generowane na poziomie gmin i powiatów.

Corocznie z działań monitorujących na poziomie gmin, powiatów, OWES, regionów oraz kraju miał powstawać raport o stanie ekonomii społecznej będący częścią oceny.

Za monitorowanie rozwoju przedsiębiorczości społecznej na poziomie regionu odpowiadać miał Samorząd Województwa poprzez ROPS, który miał za zadanie zbieranie danych na poziomie regionalnym według standardów określonych przez KSES – zarówno w zakresie monitorowania polityki, planów działania (minimalne założenia), jak i monitorowania oraz ewaluowania działalności podmiotów realizujących usługi na rzecz ekonomii społecznej. Samorząd Województwa (ROPS) miał być również odpowiedzialny za jakość i agregację danych dostarczanych przez gminy i powiaty oraz zewnętrzną ewaluację podmiotów realizujących usługi na rzecz ekonomii społecznej. Ewaluacja ta w szczególności miała być ukierunkowana na efektywność i jakość procesu wsparcia. ROPS miał sporządzać coroczny raport ze stanu ekonomii społecznej w regionie, będący częścią raportu z Oceny.

- b) *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku – Ekonomia Solidarności Społecznej*, wprowadzony Uchwałą nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r.¹⁵ opracowany został na podstawie konsultacji w ramach administracji rządowej, konsultacji publicznych ze środowiskiem ekonomii społecznej, jak również jednostkami samorządu terytorialnego. Określał on cel długofalowy strategiczny¹⁶, cel główny¹⁷, cztery cele szczegółowe¹⁸ oraz cztery obszary¹⁹.

¹² Dalej: WUP.

¹³ Dalej: OWES.

¹⁴ Dalej: KSES.

¹⁵ Zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”. https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/Aktualizacja_KPRES.pdf

¹⁶ *Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego.*

¹⁷ *Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.*

¹⁸ Cel szczegółowy 1 – *Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego; Cel szczegółowy 2* – *Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych*

W Rozdziale IV – Podstawowe założenia systemu realizacji do zadań Samorządu Województwa przypisano:

- przygotowanie, realizację i monitorowanie Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, przyjmowanego przez zarząd województwa, uwzględniającego regionalną specyfikę i uwarunkowania, a także kierunki rozwoju ekonomii społecznej wyznaczone na szczeblu krajowym;
- uczestnictwo w konsultowaniu programów oraz innych dokumentów w zakresie ekonomii społecznej i solidarnej, służące realizacji umowy partnerstwa;
- koordynowanie rozwoju usług społecznych użyteczności publicznej w województwie;
- wspieranie partnerskiej współpracy gminnych i powiatowych jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej, zwłaszcza w zakresie wspólnego programowania, realizacji i monitorowania lokalnej polityki rozwoju społecznego;
- opiniowanie, monitorowanie i ewaluacja jakości usług wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, świadczonych przez OWES.

Monitorowanie realizacji *KPRES* miało być oparte przede wszystkim o zestaw wskaźników przewidzianych do osiągnięcia w opracowaniu. Ponadto do analizy i monitorowania *KPRES* wykorzystywane miały być informacje i wnioski wpływające z realizacji Regionalnych Programów Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dodatkowo w oparciu o ww. dane, w okresie dwuletnim miały być przygotowywane sprawozdania z realizacji *KPRES*, zawierające wnioski płynące z dotychczas podejmowanych działań.

- c) *Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie śląskim do roku 2020 r.*²⁰, przyjęty uchwałą nr 2428/82/IV/2015 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 22 grudnia 2015 r., opracowany przez ROPS. W 2011 roku Zarząd Województwa Śląskiego, uchwałą nr 3592/110/IV/2011 z dnia 29 grudnia 2011 r., powołał *Wojewódzki Zespół ds. Ekonomii Społecznej*, którego zadaniem było przygotowanie Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012-2020. W celu sprawnej realizacji przedsięwzięcia, prace nad poszczególnymi częściami dokumentu odbywały się w pięciu zespołach zadaniowych, do których należało łącznie ok. 100 przedstawicieli sektora ekonomii społecznej, administracji publicznej, instytucji pomocy społecznej oraz środowisk naukowych. Prace nad dokumentem koordynował ROPS. Zespół zadaniowy ds.: 1) integracji i reintegracji społecznej;

wykluczeniem społecznym; Cel szczegółowy 3 – Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku; Cel szczegółowy 4 – Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.

¹⁹ Obszar I – Solidarna wspólnota lokalna (Priorytet 1 – Rozwój usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego; Priorytet 2 – Włączenie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w procesy rewitalizacji); Obszar II – Solidarny rynek pracy (Priorytet 1 - Wspieranie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w jednostkach reintegracyjnych; Priorytet 2 – Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych oraz osób starszych w podmiotach ekonomii społecznej i solidarnej; Priorytet 3 – Tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych); Obszar III – Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (Priorytet 1 – Zwiększanie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej; Priorytet 2 – Wsparcie w rozwoju profesjonalizacji i współdziałania PES oraz współpracy międzysektorowej); Obszar IV – Solidarne społeczeństwo (Priorytet 1 - Kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej wśród młodzieży; Priorytet 2 – Budowa marki ekonomii społecznej i solidarnej).

²⁰ <https://es.rops-katowice.pl/regionalny-program/>, dalej: *RPRES*.

2) współpracy sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu; 3) edukacji i profesjonalizacji sektora ekonomii społecznej; 4) finansowania podmiotów sektora ekonomii społecznej; 5) promocji ekonomii społecznej.

We wrześniu 2012 r. projekt Wieloletniego regionalnego planu został poddany konsultacjom społecznym, a następnie przekazany do zaopiniowania wybranym wydziałom *Urzędu, WUP*, a także Pełnomocnikowi Marszałka ds. organizacji pozarządowych i równych szans oraz Śląskiemu Związkowi Gmin i Powiatów. Dokument przyjęto uchwałą nr 837/251/IV/2013 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 25 kwietnia 2013 r. W oparciu o powyższy Plan, a także okresowe raporty monitorujące stopień jego realizacji, przystąpiono do rozbudowy systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i jej otoczenia, jak również programowania działań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej w perspektywie finansowej 2014-2020.

Ustawa z dnia 22 lutego 2013 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw²¹ poszerzyła katalog zadań Samorządu Województwa o koordynowanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie i wskazała, jakie działania obejmuje koordynacja.

Przyjęty uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. *KPRES*, zobowiązał regionalne ośrodki polityki społecznej do stworzenia pionu koordynacji działań w obszarze ekonomii społecznej w województwie oraz przygotowania i wdrożenia do realizacji, w imieniu samorządów województw, regionalnych programów ekonomii społecznej. W strukturze *ROPS* funkcjonował Dział ds. Ekonomii Społecznej, który odpowiadał za koordynację i realizację działań z tego obszaru. Zgodnie z *KPRES*, działania województw w zakresie ekonomii społecznej powinny koordynować regionalne komitety rozwoju ekonomii społecznej, złożone z przedstawicieli Samorządu Województwa i samorządów lokalnych, a także sektora ekonomii społecznej, nauki oraz biznesu. W województwie śląskim rolę tego komitetu pełnił Wojewódzki Zespół ds. Ekonomii Społecznej.

Mając na uwadze zapisy *KPRES*, dotychczas obowiązujący Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012-2020 został przekształcony w Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020. Stanowił on program operacyjny „Strategii polityki społecznej województwa śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015.” w obszarze ekonomii społecznej. Równocześnie był on programem branżowym, który umożliwiał wdrażanie kierunku działania Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” w obszarze ekonomii społecznej. Wskazywał on cel główny²², pięć priorytetów²³ i pięć celów szczegółowych²⁴. Realizacja *RPRES* miała

²¹ Dz. U. 2003 r., poz. 509.

²² Wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej w integracji społeczno-zawodowej oraz dostarczaniu usług użyteczności publicznej w regionie.

²³ **Priorytet I** – Wzmocnienie polityki ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województwa; **Priorytet II** – Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa; **Priorytet III** – Współpraca sektora ekonomii społecznej z otoczeniem instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, w tym ze środowiskiem biznesu na rzecz rozwoju lokalnego; **Priorytet IV** – Edukacja i profesjonalizacja sektora ekonomii społecznej; **Priorytet V** – Promocja ekonomii społecznej.

²⁴ **Cel szczegółowy 1** – Włączenie polityki ekonomii społecznej do głównego nurtu polityki społecznej województwa śląskiego (**Działanie 1.1.** – Włączenie ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych województwa śląskiego; **Działanie 1.2.** – Przyjęcie i realizacja regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej; **Działanie 1.3.** – Diagnozowanie sektora ekonomii społecznej w regionie); **Cel szczegółowy 2** – Zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i reintegracji społecznej oraz zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (**Działanie 2.1.** – Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój przedsiębiorczości społecznej); **Cel szczegółowy 3** – Rozwój międzysektorowej współpracy podmiotów ekonomii społecznej (**Działanie 3.1.** – Rozbudowa systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym; **Działanie 3.2.** – Rozwój działalności rynkowej przez przedsiębiorstwa

podlegać stałemu monitoringowi. W efekcie prowadzonego na bieżąco monitoringu realizacji *RPRES*, corocznie *ROPS* opracowywał raport o stanie ekonomii społecznej w regionie²⁵, uwzględniający m.in. następujące elementy:

- Opis ogólnej sytuacji przedsiębiorczości społecznej w regionie;
- Dane dotyczące rozwoju przedsiębiorczości społecznej w województwie śląskim na podstawie wskaźników regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej oraz *KPRES*;
- Dane na temat stanu realizacji *RPRES*;
- Porównanie benchmarkingowe działalności infrastruktury wsparcia w regionie (w oparciu o wyniki ewaluacji zewnętrznej *OWES*);
- Ocenę trwałości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
- Rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej;
- Sprawozdanie z wdrażania rekomendacji z roku poprzedniego;
- Załączniki, m.in. baza danych przedsiębiorstw społecznych wraz ze wskazaniem obszarów ich działalności.

Zgodnie z zapisami rozdziału 6 *RPRES*, po zakończeniu wdrażania programu, tj. po roku 2020, miała zostać przeprowadzona ewaluacja ex – post, umożliwiająca określenie w jakim stopniu zostały osiągnięte założone wskaźniki i długookresowe efekty oraz zbadanie zmian, które zaszły w sferze ekonomii społecznej w regionie. Ewaluacja miała ponadto pozwolić na ocenę skuteczności i efektywności *RPRES*, a ponadto stanowić źródło informacji podczas planowania kolejnych interwencji (programów/projektów) w zakresie ekonomii społecznej. Do dnia zakończenia niniejszej kontroli nie opracowano raportu o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2020 r.²⁶

d) Strategia w zakresie polityki społecznej dla województwa, została przyjęta przez Samorząd Województwa Śląskiego, zgodnie z wymogami art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁷. W okresie objętym kontrolą obowiązywały kolejno dwa dokumenty w tym zakresie:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015²⁸;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030²⁹.

społeczne; Działanie 3.3. – Wsparcie działań na rzecz ekonomii społecznej na poziomie gminnym i powiatowym; Działanie 3.4. – Tworzenie sieci współpracy, partnerstw lokalnych i wymiana informacji); Cel szczegółowy 4 – Podniesienie poziomu wiedzy i upowszechnienie umiejętności praktycznych w sektorze ekonomii społecznej i jego otoczeniu (Działanie 4.1. – Działania edukacyjne w formie studiów, szkoleń i zajęć fakultatywnych; Działanie 4.2. – Upowszechnianie edukacji wyjaśniającej zasady działania przedsiębiorczości społecznej; Działanie 4.3. – Działania uzupełniające w ramach programów wspierających ekonomię społeczną; Działanie 4.4. – Bezpośrednie wsparcie szkoleniowo-edukacyjne i doradcze dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym); Cel szczegółowy 5 – Podniesienie poziomu świadomości społecznej dotyczącej sektora ekonomii społecznej oraz utwalenie jego pozytywnego wizerunku (Działanie 5.1. – Zgromadzenie, uporządkowanie, udostępnienie i bieżąca aktualizacja informacji na temat ekonomii społecznej w przestrzeni rzeczywistej i wirtualnej oraz jej promocja; Działanie 5.2. – Budowa marki sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim; Działanie 5.3. – Promocja wsparcia dla środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; Działanie 5.4. – Współpraca z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie promocji ekonomii społecznej).

²⁵ <https://es.rops-katowice.pl/raporty-monitoringowe/>.

²⁶ W rozdziale 6 *RPRES* zapisano: „Raport o stanie ekonomii społecznej w regionie będzie stanowił część składową raportu ewaluacyjnego z wdrażania „Strategii polityki społecznej w województwie śląskim na lata 2006–2020. Aktualizacja 2015.”.

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm., dalej: *UOPS*.

²⁸ Przyjęta uchwałą nr VI/11/6/2015 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2015 r. w sprawie aktualizacji *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020* poprzez przyjęcie *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015*, stanowiąca aktualizację *Strategii polityki społecznej województwa śląskiego na lata 2006-2020* przyjętej uchwałą nr II/47/3/2006 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2006 r. w sprawie przyjęcia *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020*, dalej: *Strategia na lata 2006-2020*. <https://old.rops-katowice.pl/dopobrania/2015.09.14-strategia.pdf>

Strategia na lata 2006-2020 powstała w wyniku prac Zespołu ds. Aktualizacji Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej (składającego się z przedstawicieli Samorządu Województwa Śląskiego, środowisk naukowych i organizacji pozarządowych) wraz z liderami zespołów zadaniowych. Na proces aktualizacji złożyły się następujące etapy:

- Opracowanie diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców województwa śląskiego przez ekspertów zewnętrznych i zespół Obserwatorium Integracji Społecznej, działający w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego;
- Prace w ramach zespołów zadaniowych, sporządzenie raportów zawierających rekomendacje, analizy SWOT, wskaźniki monitoringu, cele strategiczne, kierunki działań i działania;
- Konsultacje i zaopiniowanie projektu dokumentu przez Zespół ds. Aktualizacji WSPS oraz zaktualizowanie ujętego w nim głównego celu (misji) i priorytetów regionalnej polityki społecznej;
- Oddanie projektu dokumentu do recenzji naukowych;
- Głosowanie nad projektem dokumentu przez Zespół ds. Aktualizacji WSPS i podjęcie stosownej uchwały przez Zarząd Województwa Śląskiego;
- Konsultacje społeczne projektu WSPS z powiatami;
- Przyjęcie zaktualizowanej Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej przez Sejmik Województwa Śląskiego.

W dniu 7 października 2013 r. odbyło się inauguracyjne posiedzenie ww. Zespołu. Do zadań Zespołu należały:

- Analiza opracowanych przez ekspertów zewnętrznych materiałów diagnostycznych wraz z wnioskami;
- Analiza raportów liderów zespołów zadaniowych, zawierających materiały wypracowane przez członków zespołów, w tym rekomendacje, cele strategiczne i kierunki działań;
- Weryfikacja priorytetów regionalnej polityki społecznej, celu głównego (misji), celów strategicznych i kierunków działań;
- Konsultowanie i opiniowanie projektu dokumentu programowego.

W toku aktualizacji dokumentu utworzono siedem zespołów zadaniowych:

- zespół zadaniowy ds. rodziny, w tym podzespół ds. wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- zespół zadaniowy ds. seniorów;
- zespół zadaniowy ds. niepełnosprawności;
- zespół zadaniowy ds. warunków życia;
- zespół zadaniowy ds. kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego;
- zespół zadaniowy ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zespół zadaniowy ds. bezpieczeństwa publicznego.

²⁹ Przyjęta uchwałą nr VI/25/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030*, dalej: *Strategia na lata 2020-2030*. <https://slaskie.pl/content/strategia-polityki-spolecznej-wojewodztwa-slaskiego>

W skład zespołów zadaniowych weszli przedstawiciele Samorządu Województwa Śląskiego, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, kluczowych instytucji regionalnych, środowisk naukowych oraz organizacji pozarządowych. W sumie w 2013 roku zorganizowano 24 spotkania zespołów zadaniowych, w których uczestniczyło łącznie ponad 100 praktyków i reprezentantów środowiska naukowego. Celem spotkań zespołów zadaniowych prowadzonych przez liderów było: dzielenie się własnym doświadczeniem zawodowym oraz wspólne wypracowywanie podczas spotkań zespołu: analiz SWOT danego obszaru merytorycznego, rekomendacji, celów strategicznych, kierunków działań, działań, źródeł finansowania oraz wskaźników monitoringu.

Jednocześnie w II półroczu 2013 roku zlecono opracowanie ekspertyz zewnętrznych w obszarach dotyczących: rodziny, pieczy zastępczej, seniorów, osób niepełnosprawnych, zdrowia, zasobów i warunków mieszkaniowych, bezdomności, bezpieczeństwa publicznego, uzależnień alkoholowych, uzależnień narkotykowych, usług środowiskowych w pomocy społecznej, zarządzania instytucjami pomocy społecznej, świadczeń emerytalnych i rentowych. Ekspertyzy objęły analizę danych statystycznych za lata 2006-2012 na poziomie różnych szczebli samorządu terytorialnego, przygotowanie wniosków, analizy SWOT i rekomendacji.

W I połowie 2014 r. na podstawie ekspertyz i dostępnych statystyk publicznych zespół ROPS opracowywał część diagnostyczną projektu dokumentu. Ponadto, w porozumieniu z liderami zespołów zadaniowych, trwały prace nad częścią programową. Sporządzono analizy SWOT oraz listę dostępnych i mierzalnych wskaźników monitoringu. W dniu 26 maja 2014 r. zorganizowano spotkanie robocze liderów zespołów zadaniowych, którego celem było zaopiniowanie projektu dokumentu. W II połowie 2014 r. oddano projekt dokumentu do recenzji naukowych, uzyskując pozytywną opinię recenzentów. W listopadzie 2014 r. ROPS zorganizował konferencję pn. „Rola regionalnej polityki społecznej w integracji społecznej mieszkańców województwa śląskiego”, podczas której występowali eksperci i liderzy zaangażowani w proces aktualizacji WSPS. W dniu 18 grudnia 2014 r. Zarząd Województwa Śląskiego uchwałą nr 98/5/V/2014 przyjął nowy skład Zespołu ds. Aktualizacji Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej oraz harmonogram prac. Od 2015 r. trwały prace nad poprawą projektu dokumentu po recenzjach oraz aktualizacją danych statystycznych.

Prace związane z aktualizacją Strategii koordynował ROPS.

Do prac nad *Strategią na lata 2020-2030* przystąpiono w połowie 2018 r. Przygotowanie projektu dokumentu składało się z kilku etapów. Pierwszym z nich było powołanie wewnętrznego Zespołu zadaniowego ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej, złożonego z pracowników ROPS. Zespół ten opracował diagnozę polityki społecznej w regionie oraz założenia programowe. W celu bieżącej konsultacji poszczególnych części projektu dokumentu wyłoniono Zespół doradczo-konsultacyjny ds. aktualizacji Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej, do którego zaproszono ekspertów zewnętrznych, posiadających wiedzę i doświadczenie z różnych obszarów polityki społecznej. Opracowany materiał poddano konsultacji naukowej. Projekt *Strategii* uzyskał pozytywną opinię Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego, a następnie został przedłożony do akceptacji Zarządu Województwa Śląskiego, który skierował go do konsultacji z powiatami. Po wniesieniu niezbędnych zmian projekt przedłożono do akceptacji Zarządu Województwa Śląskiego. Prace

związane z aktualizacją Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej koordynował ROPS.

Obie strategie zawierały elementy wymienione w art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, tj.: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

W strategiach zostały jednoznacznie zidentyfikowane i wskazane najważniejsze problemy społeczne, wynikające z wcześniej przeprowadzonych analiz i rozpoznania w tym zakresie, tj. m.in. bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, bezdomność. Dla ich rozwiązania w każdym z dokumentów zapisano cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań i działania, spójne ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi³⁰.

Strategie zawierały informacje o przewidzianym sposobie ich realizacji (m.in. uwzględnienie w przygotowaniu projektów budżetów, określenie podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów strategii) oraz oceniania realizacji strategii (przyjęte cele i wskaźniki, sposób monitorowania ich osiągnięcia, wyznaczenie podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, częstotliwość oceny).

Oba dokumenty poruszały kwestie ekonomii społecznej. W *Strategii na lata 2006-2020* zapisano, iż Priorytet 2 regionalnej polityki społecznej *Strategii - Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu integracji społeczno-zawodowej i dostawcy powszechnie dostępnych usług społecznych* – miał być wdrażany poprzez „Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012-2020”, który z kolei miał zostać przekształcony w *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*³¹. Jako jego najważniejszych realizatorów wskazano: Samorząd Województwa, ROPS, WUP, powiatowe urzędy pracy, jednostki samorządu terytorialnego, OWES, podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne, organizacje pozarządowe, Lokalne Grupy Działania, Bank Gospodarstwa Krajowego, MPiPS, organizacje przedsiębiorców i pracodawców, izby gospodarcze, franczyzodawców, franczyzobiorców, podmioty gospodarcze, szkoły, kuratorium oświaty, placówki doskonalenia nauczycieli, ośrodki szkoleniowe i kolegia pracowników służb społecznych. Natomiast w *Strategii na lata 2020-2030* jako cel strategiczny nr 5

³⁰ **W strategii na lata 2006-2020 – Cel strategiczny 1 –** Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej; **Cel strategiczny 2 –** Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, w tym zawodowym; **Cel strategiczny 3 –** Wzmacnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym; **Cel strategiczny 4 –** Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych; **Cel strategiczny 5 –** Integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym nowych zawodów i specjalności); **Cel strategiczny 6 –** Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie; **Cel strategiczny 7 –** Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

W strategii na lata 2020-2030 – Cel strategiczny 1 – Aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym; **Cel strategiczny 2 –** Rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; **Cel strategiczny 3 –** Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadr służb społecznych oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; **Cel strategiczny 4 –** Wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regionu oraz skuteczności działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalnej; **Cel strategiczny 5 –** Wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych; **Cel strategiczny 6 –** Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

³¹ Uchwałą nr 2428/82/VI/2015 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 22 grudnia 2015 r. przyjęto *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*.

wskazano *Wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych* wraz z trzema kierunkami działania: Kierunek działania 5.1. – *Rozwój podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej*; Kierunek działania 5.2. – *Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie*; Kierunek działania 5.3. – *Zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej w życiu mieszkańców i instytucji publicznych województwa śląskiego*.

Obie strategie zawierały harmonogram działań oraz były koordynowane, powiązane z budżetem i określały sposoby wdrażania i realizacji działań. Sprawozdania i raporty monitoringowe z realizacji *Strategii na lata 2006-2020* stanowiły części składowe raportu ewaluacyjnego z wdrażania „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015”³². Poziom osiągnięcia wskaźników miał być monitorowany w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na trzy lata. W zakresie realizacji zagadnień ekonomii społecznej, *Strategia* odsyłała do *Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej*.

Zgodnie z zapisami *Strategii na lata 2020-2030*, Koordynatorem procesu monitoringu i ewaluacji dokumentu był ROPS. Założono, że poziom realizacji wskaźników określonych w dokumencie będzie monitorowany co najmniej raz na 2 lata.

- e) Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020³³ w ramach osi priorytetowej IX – *Włączenie społeczne*. Oś priorytetowa została utworzona w oparciu o trzy priorytety inwestycyjne celu tematycznego nr 9 *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*: Priorytet inwestycyjny 9i – *aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie* (Cel szczegółowy 1 – *wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym*; Cel szczegółowy 2 – *wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych zamieszkujących obszary zdegradowane i peryferyjne*); Priorytet inwestycyjny 9iv – *ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym* (Cel szczegółowy 1 – *wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu*; Cel szczegółowy 2 – *wzrost dostępności do usług zdrowotnych w regionie*); Priorytet inwestycyjny 9v – *wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia* (Cel szczegółowy – *wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej w regionie*).

Dla działań w ramach ww. priorytetów i celów szczegółowych określono wskaźniki docelowe, sposób monitorowania, źródła danych i częstotliwość pomiaru.

Zarząd Województwa Śląskiego koordynował działania na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie, o których mowa w art. 21 *UOPS*. Zadania Samorządu Województwa w zakresie wspierania rozwoju ekonomii społecznej były realizowane również w oparciu o *KPRES*. Na poziomie regionalnym jako realizatora zadań *KPRES* wymieniał Samorząd Województwa, wskazując równocześnie, iż jednostką

³² <https://old.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2018/06/Raport-Ewaluacja-Strategii-2015-2017.pdf>

³³ https://rpo.slaskie.pl/dokument/rpo_wsl_2014_2020_przyjety_przez_ke_18_12_2014_r - pierwotna wersja; https://rpo.slaskie.pl/dokument/regionalny_program_operacyjny_wojewodztwa_slaskiego_na_lata_2014_2020_aktualizacja_v5 - aktualna wersja, dalej: *RPO WSL 2014-2020*.

odpowiedzialną za koordynację działań związanych z ekonomią społeczną był *ROPS*, zaś organem doradczym Zarządu Województwa - Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Tym samym, zgodnie z zapisami *KPRES* działania koordynacyjne w zakresie ekonomii społecznej oraz monitorowania *RPRES* realizowane były przez *ROPS*, przy wsparciu Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którego składzie znajdowali się przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego i lokalnego, organizacji pozarządowych, sektora ekonomii społecznej, w tym *OWES* i podmiotów ekonomii społecznej, świata nauki i biznesu.

Zakres działań koordynacyjnych realizowanych przez *ROPS* w pierwszej kolejności uwzględniał zadania określone w *KPRES*, tj. przygotowanie, realizację i monitorowanie *RPRES*, uwzględniającego regionalną specyfikę i uwarunkowania, a także kierunki rozwoju ekonomii społecznej wyznaczone na szczeblu krajowym oraz wspieranie partnerskiej współpracy gminnych i powiatowych jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej. Ponadto Zarząd Województwa, a także *ROPS* współpracowały z jednostkami administracji rządowej w celu zapewnienia zgodności kierunków rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym i krajowym, wymiany informacji i danych statystycznych dotyczących sektora ekonomii społecznej oraz uczestniczyły w konsultowaniu programów oraz innych dokumentów strategicznych w ww. zakresie.

W ramach koordynacji rozwoju ekonomii społecznej w województwie przez *ROPS* podejmowane były działania polegające w szczególności na:

- tworzeniu regionalnej sieci współpracy *OWES*, m.in. spotkania sieciujące, bieżące agregowanie informacji i danych nt. działań *OWES* i świadczonego przez nie wsparcia, ewaluacja zewnętrzna *OWES*;
- inicjowaniu współpracy na rzecz ekonomii społecznej, m.in. organizacja pracy Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, organizacja forów międzysektorowych, cykli edukacyjnych w szkołach oraz doradztwa specjalistycznego dla jednostek samorządu terytorialnego z zakresu ekonomii społecznej;
- wyznaczaniu kierunków rozwoju ekonomii społecznej, m.in. opracowywanie ekspertyz z zakresu ekonomii społecznej, monitoring wdrażania *RPRES*;
- kreowaniu i promocji marki ekonomii społecznej w regionie, w tym w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych, m.in. kampanie informacyjno-promocyjne, organizacja imprez promujących ekonomię społeczną, regionalnych targów ekonomii społecznej, certyfikacja podmiotów ekonomii społecznej Znakami promocyjnymi „Zakup Prospołeczny”, badania dot. rozpoznawalności marki ekonomii społecznej.

Narzędziem koordynacji był przede wszystkim realizowany w ramach *RPO WSL 2014-2020* projekt pozakonkursowy pn. *Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim*, w ramach którego *ROPS* realizował ww. działania. Projekt koordynacyjny był realizowany od 2015 r., a w 2021 r. rozpoczął się jego ostatni - III etap.

Z kolei do zadań Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej związanych z koordynacją polityki w zakresie ekonomii społecznej w województwie śląskim, należało:

- wyznaczanie wizji i kierunków rozwoju ekonomii społecznej w województwie;

- opiniowanie i rekomendowanie Zarządowi Województwa Śląskiego propozycji strategicznych, programowych, legislacyjnych i finansowych mających związek z sektorem ekonomii społecznej,
- wypracowywanie założeń i celów *RPRES*, inicjowanie zmian w ww. dokumencie oraz monitorowanie jego realizacji;
- opiniowanie i przyjmowanie raportów rocznych z realizacji *RPRES*, przygotowywanych przez *ROPS* i wskazywanie zaleceń instytucjom/podmiotom wskazanym w *RPRES* w zakresie jego wdrażania;
- analizowanie stanu i potrzeb sektora ekonomii społecznej w regionie wraz z rekomendacjami dotyczącymi działań zmierzających do rozwoju infrastruktury usług aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- identyfikowanie barier w rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz formułowanie rekomendacji instytucjom/podmiotom wskazanym w *RPRES* w zakresie ich likwidacji lub ograniczenia;
- wypracowywanie i proponowanie nowych rozwiązań Zarządowi Województwa Śląskiego w zakresie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim.

W latach 2015-2020 odbyło się sześć posiedzeń Komitetu, na których m.in. omawiano zagadnienia koordynacji działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie oraz działania monitoringowe, a także przyjmowano raporty monitoringowe i projekty programów związanych z ekonomią społeczną.

Monitoring działań na rzecz ekonomii społecznej był prowadzony przez *ROPS* w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, jako monitoring *RPRES*. Monitoring był prowadzony na bieżąco – po zakończeniu każdego roku, a jego wyniki były opracowywane w postaci rocznych raportów o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz raportów śródrocznych³⁴.

Raporty roczne uwzględniały źródła administracyjne, w tym dane własne *ROPS* (m.in. zgromadzone na interaktywnej mapie potrzeb sektora ekonomii społecznej województwa śląskiego), z rejestrów prowadzonych przez Śląski Urząd Wojewódzki, KRS, Bazy Przedsiębiorstw Społecznych, Głównego Urzędu Statystycznego. Ich uzupełnienie stanowiły wyniki pozyskiwane w oparciu o cykliczne badanie ilościowe, które pozwalały monitorować nie tylko stopień realizacji poszczególnych rezultatów, ale także obserwować zmiany zachodzące w rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim. Po opracowaniu raport był opiniowany, a następnie przyjmowany przez Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej, po czym był publikowany na stronie internetowej Śląskiej ekonomii społecznej: es.rops-katowice.pl, prowadzonej przez *ROPS*.

Z kolei raporty śródroczne opisywały stan sektora ekonomii społecznej przede wszystkim na podstawie danych zastanych oraz informacji przekazanych przez *OWES*, dostępnych na koniec października danego roku. Zawierają przy tym rekomendacje dotyczące rozwoju ekonomii społecznej w regionie.

Ponadto na przełomie lat 2019-2020 na zlecenie *ROPS* przeprowadzono badanie ewaluacyjne na temat systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie śląskim. Jego założeniem było dostarczenie informacji niezbędnych do koordynacji działań na rzecz ES w województwie śląskim, m.in. w zakresie kształtowania regionalnej polityki ekonomii społecznej, wyznaczania jej nowych kierunków rozwoju/działania i sieciowania *OWES*, a także analiza skuteczności, efektywności,

³⁴ W terminie zakończenia niniejszej kontroli raport za 2020 r. pozostawał w opracowaniu.

użyteczności, trafności, trwałości i jakości wsparcia oferowanego przez OWES. W 2020 roku zlecono również badanie rozpoznawalności marki „Śląska ekonomia społeczna – współpraca się opłaca” w województwie śląskim. Celem badania była diagnoza marki w kontekście realizowanych działań promocyjnych, informacyjnych i edukacyjnych na temat ekonomii społecznej w województwie śląskim. Raporty z obydwu badań zostały zamieszczone na stronie internetowej es.rops-katowice.pl.

(akta kontroli, str. 6, 9-11, 22-73)

2) Przestrzeganie przez samorząd województwa przepisów i procedur obowiązujących przy organizacji naborów wniosków o dofinansowanie projektów w ramach RPO WSL 2014-2020.

W ramach RPO WSL 2014-2020 ogłoszono w województwie śląskim łącznie 454 konkursy, z tego:

- Instytucja Zarządzająca – IZ (Departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego):
 - Departament Europejskiego Funduszu Społecznego (Instytucja Zarządzająca RPO WSL 2014-2020) – 154 konkursy;
 - Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Instytucja Zarządzająca RPO WSL 2014-2020) – 200 konkursów;
- Instytucje Pośredniczące – jednostki organizacyjne:
 - Śląskie Centrum Przedsiębiorczości (Instytucja Pośrednicząca RPO WSL 2014-2020) - 25 konkursów;
 - Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach (Instytucja Pośrednicząca RPO WSL) – 75 konkursów.

Konkursy dla podmiotów ekonomii społecznej, mające wyłonić OWES w ramach Poddziałania 9.3.1. *Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe*, Działania 9.3 *Rozwój ekonomii społecznej w regionie*, Osi priorytetowej IX *Włączenie społeczne* w ramach RPO WSL 2014-2020 organizowane były przez Zarząd Województwa Śląskiego (Instytucja Organizująca Konkurs – IOK). Nabór przeprowadzał Wydział³⁵ Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu. Województwo śląskie podzielone zostało na sześć obszarów³⁶, a w każdym z obszarów miał być dofinansowany wyłącznie jeden projekt na realizację usług w formie OWES. W ramach RPO WSL 2014-2020 dla podmiotów ekonomii społecznej przeprowadzono trzy konkursy:

- I. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15³⁷**, ogłoszony w dniu 26 czerwca 2015 r. W odpowiedzi na ogłoszenie wpłynęło sześć wniosków³⁸, z których jeden został odrzucony na etapie oceny merytorycznej. Do dofinansowania przyjęto pięć wniosków. Wnioskodawca, który złożył odrzucony wniosek nie złożył protestu.

³⁵ Obecnie Departament.

³⁶ Częstochowski, rybnicki, bielski, centralno-zachodni, centralno-wschodni, centralno-południowy.

³⁷ Kwota planowana do dofinansowania w ramach konkursu: 47 461 705,50 zł; kwota udzielonego dofinansowania w ramach konkursu: 38 082 908,05 zł; kwota wydatkowana w ramach konkursu: 36 267 661,66 zł.

³⁸ 1) Obszar częstochowski, nr wniosku: 09.03.01-24-133/15, złożony przez Agencję rozwoju Regionalnego w Częstochowie Spółka Akcyjna z Częstochowy. Tytuł projektu: Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej.

2) Obszar rybnicki, nr wniosku 09.03.01-24-0134/15, złożony przez Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych z Rybnika. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego.

3) Obszar bielski, nr wniosku 09.03.01-24-0137/15, złożony przez Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości” z Bielska-Białej. Tytuł projektu: OWES subregionu południowego.

4) Obszar centralno-południowy, nr wniosku 09.03.01-24-013A/15, złożony przez Centrum Społecznego Rozwoju z Łazisk Górnych. Tytuł projektu: Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej.

5) Obszar centralno zachodni, nr wniosku 09.03.01-24-013C/15, złożony przez Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej z Katowic. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – subregion centralny – zachodni. Wniosek oceniony negatywnie na etapie oceny merytorycznej.

6) Obszar centralno-wschodni, nr wniosku 09.03.01-24-013C/15, złożony przez Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” z Katowic. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Centralno-Wschodni.

- II. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15³⁹**, ogłoszony w dniu 26 listopada 2015 r. W związku z faktem, iż wniosek o dofinansowanie projektu dla Obszaru centralno-zachodniego w ramach konkursu nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 uzyskał negatywną ocenę merytoryczną, zorganizowano konkurs uzupełniający dla wspomnianego obszaru województwa śląskiego. W odpowiedzi na ogłoszenie wpłynęły dwa wnioski⁴⁰, z których jeden został odrzucony na etapie oceny merytorycznej. Do dofinansowania przyjęto jeden wniosek. Wnioskodawca, który złożył odrzucony wniosek nie złożył protestu.
- III. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17⁴¹**, ogłoszony w dniu 27 października 2017 r. W odpowiedzi na ogłoszenie wpłynęło siedem wniosków⁴², z których jeden został odrzucony na etapie oceny merytorycznej i strategicznej. Do dofinansowania przyjęto sześć wniosków. Wnioskodawca, którego wniosek⁴³ został odrzucony, złożył protest. Zarząd Województwa Śląskiego w drodze Uchwały nr 2483/295/V/2018 z dnia 30 października 2018 r.⁴⁴ nie uwzględnił protestu.

Nie przeprowadzono naborów w trybie pozakonkursowym dla podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej. Jak podał Zastępca Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu⁴⁵: *Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego od roku 2015 nie przeprowadził, i tym samym nie wyłonił w trybie pozakonkursowym projektów pozakonkursowych dla podmiotów ekonomii społecznej. Powyższe wynika z kierunkowych zasad wyboru projektów wskazanych w Priorytecie inwestycyjnym 9v Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (dalej: RPO WSL). W świetle powyższego dokumentu, w ramach PI 9v pozakonkursowy tryb wyboru projektów mógł zostać zrealizowany wyłącznie na zasadach określonych w Umowie Partnerstwa tj. w zakresie zadań wynikających z ustawy o samorządzie*

³⁹ Kwota planowana do dofinansowania w ramach konkursu: 9 737 968,00 zł; kwota udzielonego dofinansowania w ramach konkursu: 8 592 429,94 zł; kwota wydatkowana w ramach konkursu: 8 288 286,21 zł.

⁴⁰ 1) Nr wniosku WND-RPSL.09.03.01-24-020F/16, złożony przez Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej z Katowic. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – subregion centralny zachodni.

2) Nr wniosku WND-RPSL.09.03.01-24-0210/16, złożony przez Fundację „Fortis” z Katowic. Tytuł projektu: OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Centralnego. Wniosek oceniony negatywnie na etapie oceny merytorycznej.

⁴¹ Kwota planowana do dofinansowania w ramach konkursu: 104 173 873,96 zł; kwota udzielonego dofinansowania w ramach konkursu: 105 868 615,03 zł; kwota wydatkowana w ramach konkursu: 59 828 733,84 zł.

⁴² 1) Obszar centralno-wschodni, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-0036/18, złożony przez Fundację Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia z Sosnowca. Tytuł projektu: OWES subregionu Centralno-Wschodniego.

2) Obszar centralno-wschodni, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-0026/18, złożony przez Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” z Katowic. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej MOST. Projekt uzyskał wymaganą liczbę punktów i spełnił kryteria wyboru projektów, ale nie został wybrany do dofinansowania ze względu na wyczerpanie kwoty przeznaczonej na dofinansowanie projektów w konkursie w ramach puli wyodrębnionej dla obszaru centralno-wschodniego.

3) Obszar centralno-zachodni, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-002G/18, złożony przez Stowarzyszenie Współpracy regionalnej z Katowic. Tytuł projektu: OWES SWR.

4) Obszar centralno-południowy, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-0034/18, złożony przez Fundację Rozwoju Ekonomii Społecznej z Katowic. Tytuł projektu: Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej z Katowic.

5) Obszar częstochowski, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-0031/18, złożony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie Spółka Akcyjna z Częstochowy. Tytuł projektu: Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej 2018-2023.

6) Obszar bielski, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-002F/18, złożony przez Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości” z Bielska-Białej. Tytuł projektu: OWES obszaru bielskiego.

7) Obszar rybnicki, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-002D/18, złożony przez Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych z Rybnika. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Rybnickiego.

⁴³ Obszar centralno-wschodni, nr wniosku RPSL.09.03.01-24-0026/18, złożony przez Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” z Katowic. Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej MOST. Wniosek został odrzucony z powodu uzyskania mniejszej łącznej liczby punktów od projektu złożonego na ten sam obszar ” centralno- wschodni” w konkursie (wniosek WND-RPSL.09.03.01-24-0036/18-004 – złożony przez Fundację Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia z Sosnowca. Tytuł projektu: OWES subregionu Centralno-Wschodniego), a kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w konkursie nie wystarczała na wybranie go do dofinansowania.

⁴⁴ W sprawie rozpatrzenia protestu dotyczącego oceny merytorycznej wniosku nr WND-RPSL.09.03.01-24-0026/18-003 złożonego przez Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „MOST” w ramach konkursu nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17.

⁴⁵ Dalej: Zastępca Dyrektora Departamentu EFS.

województwa, takich jak koordynacja działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie, których realizatorem może być jedynie Samorząd Województwa - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Wysokość środków planowanych i udzielonego dofinansowania w latach 2015-2020 na wsparcie ekonomii społecznej i solidarnej na terenie województwa wyniosła odpowiednio 161 373 547,46 zł i 152 543 953,02 zł.

Kwota wydatkowana w latach 2015-2020 w ramach konkursów dla podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej wyniosła 104 584 042,01 zł, z tego:

- W 2015 r.: 1 700 000,00 zł;
- W 2016 r.: 14 631 017,60 zł;
- W 2017 r.: 23 160 595,17 zł;
- W 2018 r.: 8 792 828,43 zł;
- W 2019 r.: 29 022 752,91 zł;
- W 2020 r.: 27 276 847,90 zł.

(akta kontroli, str. 6-7, 9-17, 21, 98-458, 460-462, 466-468, 663-685, 714-717, 719)

Ogłoszenia o ww. konkursach zostały zamieszczone w następujący sposób:

- I. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15:** Publikacja na stronie Instytucji Zarządzającej⁴⁶ - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego pod adresem <https://rpo.slaskie.pl/lsi/nabor/9> oraz na portalu internetowym⁴⁷, o którym mowa w art.115 ust.1 lit. b Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*⁴⁸ pod adresem <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/nabory/93-rozwoj-ekonomii-spolecznej-w-regionie-931-wsparcie-sektora-ekonomii-spolecznej-tryb-konkursowy/>;
- II. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15:** Publikacja na stronie IZ – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego pod adresem <https://rpo.slaskie.pl/lsi/nabor/51> oraz na portalu internetowym, o którym mowa w art.115 ust.1 lit. b *Rozporządzenia ogólnego* pod adresem <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/nabory/93-rozwoj-ekonomii-spolecznej-w-regionie-931-wsparcie-sektora-ekonomii-spolecznej-tryb-konkursowy-1/>;
- III. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17:** Publikacja na stronie IZ – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego pod adresem <https://rpo.slaskie.pl/lsi/nabor/274> oraz na portalu internetowym, o którym mowa w art.115 ust.1 lit. b rozporządzenia ogólnego pod adresem

⁴⁶ Dalej: IZ.

⁴⁷ Państwa członkowskie i instytucje zarządzające są odpowiedzialne za:

b) zapewnienie stworzenia jednej strony internetowej lub jednego portalu internetowego dostarczającego informacje na temat wszystkich programów operacyjnych w danym państwie członkowskim, w tym informacje o harmonogramie wdrażania programowania oraz o wszelkich powiązanych procedurach konsultacji publicznych, i zapewniającego dostęp do tych informacji.

⁴⁸ Dz. U. UE. L. 347 z dnia 20 grudnia 2013 r., s. 320, dalej: *Rozporządzenie ogólne*.

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/nabory/93-rozwoj-ekonomii-spolescnej-w-regionie-931-wsparcie-sektora-ekonomii-spolescnej-tryb-konkursowy-20517/>.

Tryb i sposób przesyłania wniosków o dofinansowanie projektu w ramach RPO uregulowano w następujący sposób:

- I. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15:** Sekcja 1.5 Regulaminu konkursu – *Wymagania odnośnie przygotowania wniosku o dofinansowanie*. Zgodnie z pkt 1.5.1 ww. regulaminu projekty miały być składane na formularzu wniosku aplikacyjnego stanowiącego załącznik nr 1 *Wzór wniosku o dofinansowanie realizacji projektu w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 (EFS)*, wypełnionym w Lokalnym Systemie Informatycznym dostępnym pod adresem lsi.slaskie.pl zgodnie z załącznikiem nr 2: *Instrukcja wypełnienia wniosku o dofinansowanie w ramach EFS*. W pkt 1.5.2 określono sposób przekazania wniosku do Urzędu: *Wniosek należy przesłać w formie elektronicznej (w formacie .pdf utworzonym za pomocą LSI) z wykorzystaniem platform elektronicznych:*

- Platformy Elektronicznych Usług Publicznych PeUP SEKAP, dostępnej pod adresem <http://www.sekap.pl>
- Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej ePUAP, dostępnej pod adresem: <http://www.epuap.gov.pl>.

Jako faktyczny termin złożenia wniosku uznano datę wpływu podpisanego wniosku w formie elektronicznej do Urzędu. Potwierdzeniem złożenia wniosku było UPO, czyli Urzędowe Poświadczenie Odbioru. W przypadku wystąpienia problemów technicznych z funkcjonowaniem platformy SEKAP należało się zgłosić o pomoc do Śląskiego Centrum Społeczeństwa Informacyjnego. W kolejnym punkcie regulamin określał sposób podpisania wniosku: *Wniosek należało podpisać za pomocą:*

- Bezpiecznego podpisu elektronicznego weryfikowanego kwalifikowalnym certyfikatem lub
- Certyfikatu CC SEKAP lub
- Profilu zaufanego ePUAP;

- II. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15.** Sekcja 2.6 Regulaminu konkursu *Termin, forma, miejsce i sposób złożenia wniosku o dofinansowanie*. Zgodnie z pkt 2.6.2 ww. regulaminu: Projekty miały być składane na formularzu wniosku aplikacyjnego stanowiącego załącznik nr 1 – *Wzór wniosku o dofinansowanie realizacji projektu w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 (EFS)*, wypełnionym w Lokalnym Systemie Informatycznym dostępnym pod adresem lsi.slaskie.pl zgodnie z załącznikiem nr 2 – *Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie w ramach EFS* oraz *Instrukcją składania wniosku w ramach konkursów na finansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020* i *Instrukcją użytkownika Lokalnego Systemu Informatycznego 2014 dla Wnioskodawców/Beneficjentów RPO WSL 2014-2020*. W pkt 2.6.3 określono sposób przekazania wniosku do IOK: *Wniosek należy przesłać w formie elektronicznej (w formacie .pdf utworzonym za pomocą LSI) z wykorzystaniem platform elektronicznych:*

- Platformy Elektronicznych Usług Publicznych PeUP SEKAP, dostępnej pod adresem <http://www.sekap.pl>;
- Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej ePUAP, dostępnej pod adresem: <http://www.epuap.gov.pl>.

Jako faktyczny termin złożenia wniosku uznano datę wpływu podpisanego wniosku w formie elektronicznej do Urzędu. Potwierdzeniem złożenia wniosku było UPO, czyli Urzędowe Poświadczenie Odbioru. W przypadku wystąpienia

problemów technicznych z funkcjonowaniem platformy SEKAP należało się zgłosić o pomoc do Śląskiego Centrum Społeczeństwa Informacyjnego. W kolejnym punkcie regulamin określał sposób podpisania wniosku: Wniosek należało podpisać za pomocą:

- Bezpiecznego podpisu elektronicznego weryfikowanego kwalifikowalnym certyfikatem lub
- Certyfikatu CC SEKAP lub
- Profilu zaufanego ePUAP;

III. **Konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17.** Kwestia trybu i sposób przesyłania wniosków o dofinansowanie projektu została uregulowana w Sekcji 2.7 Regulaminu konkursu. Zgodnie z pkt 2.7.1 ww. regulaminu: *Wnioskodawcy przy składaniu wniosku o dofinansowanie realizacji projektów w ramach RPO WSL 2014-2020, wyłącznie w formie elektronicznej, zobowiązani są przygotować wniosek aplikacyjny za pomocą LSI 2014 (<https://lsi.slaskie.pl>) następnie przesłać go w formacie PDF do Instytucji Organizującej Konkurs (IOK) z wykorzystaniem SEKAP (<https://www.sekap.pl>) lub ePUAP (<http://www.epuap.gov.pl>). W kolejnych punktach Regulamin stanowił, iż wygenerowany w formacie PDF i podpisany wniosek o dofinansowanie projektu należy złożyć do IOK w wersji elektronicznej przy wykorzystaniu platformy elektronicznej SEKAP lub ePUAP, do dnia zakończenia naboru wniosków o dofinansowanie.*

- Za złożenie wniosku o dofinansowanie projektu w ramach naboru uznano przesłanie do *Urzędu* wygenerowanego za pomocą LSI 2014 wniosku o dofinansowanie projektu w formacie PDF, podpisanego przy pomocy jednego z trzech sposobów:
- bezpiecznego podpisu złożonego przy pomocy klucza weryfikowanego certyfikatem kwalifikowanym,
- podpisu złożonego przy pomocy klucza weryfikowanego certyfikatem CC SEKAP,
- podpisu złożonego przy użyciu Profilu Zaufanego ePUAP.
- Potwierdzeniem złożenia wniosku o dofinansowanie było Urzędowe Poświadczenie Odbioru (UPO), które dla instytucji publicznych miało formę Urzędowego Poświadczenia Przedłożenia (UPP) i było dowodem dostarczenia dokumentu elektronicznego na skrzynkę kontaktową SEKAP/ lub skrytkę ePUAP. UPO/UPP było formą elektronicznej zwrotki i również było podpisane elektronicznie.

(akta kontroli, str. 6-7, 12-17, 21, 98-458, 714-717)

System wyboru projektów do dofinansowania, określony w regulaminach organizacyjnych konkursów, pozwalał identyfikować projekty, które w największym stopniu przyczyniały się do osiągnięcia określonego w konkursie celu (utworzenia miejsc pracy). Jako cel nadrzędny realizacji projektów w ramach konkursu wskazano *wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej w regionie*. Wsparcie sektora ekonomii społecznej miało się odbywać poprzez OWES, świadczących usługi służące powstawaniu nowych oraz poprawie rentowności istniejących przedsiębiorstw społecznych. Wsparcie finansowe miało być przeznaczone na: tworzenie nowych przedsiębiorstw społecznych, o ile przyczyni się to do stworzenia nowych miejsc pracy; tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących przedsiębiorstwach społecznych oraz wsparcie ekonomizacji podmiotów ekonomii społecznej niebędących przedsiębiorstwami społecznymi, o ile przyczyni się to do stworzenia nowych miejsc pracy.

Do szczegółowego badania wybrano trzy wnioski/umowy zaakceptowane i przyjęte do dofinansowania⁴⁹ oraz jeden wniosek oceniony negatywnie⁵⁰.

Analiza zbadanej dokumentacji wykazała, iż w skład Komisji Oceny Projektów⁵¹ każdorazowo wchodził pracownicy *Urzędu* (Wydział/Departament Europejskiego Funduszu Społecznego). Ekspert⁵² weszli w skład *KOP* dopiero w związku z konkursem nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17. Jak wyjaśnił *Zastępca Dyrektora Departamentu EFS*, udział ekspertów w pracach *KOP* nie był obligatoryjny. Osoby oceniające projekty każdorazowo przeprowadziły weryfikację warunków formalnych i dokonały oceny merytorycznej badanych projektów.

W każdym z czterech badanych przypadków pracownicy *Urzędu* powołani do składu *KOP* przeprowadzili również negocjacje projektów.

Po zatwierdzeniu listy ocenionych projektów, *Urząd* niezwłocznie⁵³ przekazał wnioskodawcom informację w formie pisemnej o zakończeniu oceny projektu.

Wniosek WND-RPSL.09.03.01-24-0026/18 został odrzucony z powodu uzyskania mniejszej łącznej liczby punktów od projektu złożonego na ten sam obszar "centralno- wschodni" w konkursie⁵⁴, a kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w konkursie nie wystarczała na wybranie go do dofinansowania.

W każdym z trzech projektów zakwalifikowanych do dofinansowania ograniczono kwotę dofinansowania w stosunku do wnioskowanej, natomiast zmniejszeniu finansowania nie towarzyszyła zmiana działań oraz zmiana wymaganych wskaźników realizacji projektu.

Po ogłoszeniu wyników konkursu, bez zwłoki, zgodnie ze schematem procesu oceny wniosku określonym w regulaminach konkursów, zawarto umowy o dofinansowanie⁵⁵.

Po podpisaniu każdej z trzech zbadanych umów o dofinansowanie projektu, beneficjenci wnieśli zabezpieczenie prawidłowej realizacji projektu w formie weksla in blanco⁵⁶.

(akta kontroli, str. 98-458, 461, 686, 690-693, 714-717, 719, 724-758)

Stwierzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Samorząd Województwa realizował i koordynował działania na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie, z pomocą *ROPS* oraz Regionalnego Komitetu Ekonomii Społecznej. Działania te prowadzono w oparciu o opracowane i realizowane przez ww. samorząd dokumenty strategiczne, takie jak *RPRES* oraz *Strategia na lata 2006-2020* i *Strategia na lata 2020-2030*. Ich wprowadzenie poprzedzone było szczegółowymi badaniami, analizami oraz konsultacjami, a z ich realizacji sporządzano raporty. Opracowane strategie stanowiły podstawę

⁴⁹ Wybrano trzy projekty dofinansowane w ramach *RPO WSL*, które uzyskały najwyższe dofinansowanie oraz przewidywały utworzenie największej liczby miejsc pracy:

1) WND-RPSL.09.03.01-24-013A/15 – Wartość dofinansowania z umowy: 8 528 392,24 zł; Zakładana liczba miejsc pracy do utworzenia w przedsiębiorstwach społecznych: 107;

2) WND-RPSL.09.03.01-24-013C/15 – Wartość dofinansowania z umowy: 9 835 558,10 zł; Zakładana liczba miejsc pracy do utworzenia w przedsiębiorstwach społecznych: 127;

3) WND-RPSL.09.03.01-24-020F/16 – Wartość dofinansowania z umowy: 8 592 429,94 zł; Zakładana liczba miejsc pracy do utworzenia w przedsiębiorstwach społecznych: 117.

⁵⁰ WND-RPSL.09.03.01-24-0026/18.

⁵¹ Dalej: *KOP*.

⁵² Czterech członków *KOP*.

⁵³ Od 0 do 3 dni od zatwierdzenia listy ocenionych projektów.

⁵⁴ Wniosek WND-RPSL.09.03.01-24-0036/18-004 – złożony przez Fundację Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia z Sosnowca. Tytuł projektu: OWES subregionu Centralno-Wschodniego.

⁵⁵ Od 25 do 43 dni od ogłoszenia wyników konkursu.

⁵⁶ WND-RPSL.09.03.01-24-013A/15 – na kwotę 8 528 392,24 zł; WND-RPSL.09.03.01-24-013C/15 – na kwotę 9 835 558,10 zł; WND-RPSL.09.03.01-24-020F/16 – na kwotę 8 592 429,94 zł.

prowadzonych działań w zakresie wsparcia ekonomii społecznej, były koordynowane, powiązane z budżetem województwa, zawierały harmonogram planowanych działań oraz wskazywały podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Wnioski o dofinansowanie projektów z zakresu wsparcia ekonomii społecznej poddane szczegółowemu badaniu zostały poddane ocenie formalnej i merytorycznej przez pracowników *Urzędu* będących członkami *KOP*. Każdorazowo prowadzono również negocjacje projektów. Po zatwierdzeniu listy ocenionych projektów *KOP* niezwłocznie informował wnioskodawców o zakończeniu oceny projektu, a po ogłoszeniu wyników konkursu, bez zwłoki zawierano umowy o dofinansowanie. Po podpisaniu umowy beneficjenci każdorazowo wnosili zabezpieczenie prawidłowej realizacji projektu.

OBSZAR

2. Monitorowanie postępów realizowanych projektów oraz efektywność wydatkowania środków publicznych.

Opis stanu faktycznego

1) Przestrzeganie przepisów i procedur obowiązujących przy wydatkowaniu środków publicznych.

Kosztami obsługi konkursów z 2015 r. oraz konkursu z 2017 r., które ewidencjonowano były koszty związane z oceną merytoryczną wniosków o dofinansowanie przez ekspertów i pracowników *Urzędu*, oceną strategiczną i udziałem eksperta w panelu ekspertów oraz wynagrodzeniem Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego oraz Sekretarza Komisji Oceny Projektów. Wyniosły one:

1. W pierwszym z konkursów z 2015 r. – 2 325,00 zł, z tego:
 - 1 125,00 zł – ocena merytoryczna wniosków przez pracowników *Urzędu* (Stawka jednostkowa – 187,50 zł)⁵⁷. Nie zatrudniono ekspertów oraz nie przeprowadzono oceny strategicznej;
 - 1 200,00 zł – wynagrodzenie członków *Komisji* (Z tego: Przewodniczący *Komisji* – 600,00 zł; Zastępca Przewodniczącego *Komisji* – 300,00 zł; Sekretarz *Komisji* – 300,00 zł).
2. W drugim konkursie z 2015 r.:
 - 1 000,00 zł – ocena merytoryczna wniosków przez pracowników *Urzędu* (Stawka jednostkowa – 250,00 zł)⁵⁸. Nie zatrudniono ekspertów oraz nie przeprowadzono oceny strategicznej; Jak podał Zastępca Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego *Urzędu*: *W konkursie nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 nie wybrano projektodawcy dla tego obszaru) oraz ze względu na małą liczbę złożonych wniosków o dofinansowanie podlegających ocenie (złożono 2 wnioski o dofinansowanie), nie ewidencjonowano oraz nie wypłacono dodatkowego wynagrodzenia dla Przewodniczącego KOP, Zastępcy Przewodniczącego KOP i Sekretarza KOP z tytułu dodatkowych zadań, zwiększonych obowiązków. Wykonywanie obowiązków Sekretarza, Zastępcy Przewodniczącego KOP i Przewodniczącego KOP odbywało się w ramach obowiązków służbowych.*

⁵⁷Zgodnie z Zarządzeniem nr 00122/09 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie zasad przyznawania nagród dla pracowników *Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach* z tytułu realizacji szczególnych zadań wykraczających poza indywidualny zakres obowiązków, polegających na ocenie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków unijnych, realizowanych w ramach programów operacyjnych.

⁵⁸Zgodnie z ww. Zarządzeniem nr 00122/09 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 16 lipca 2009 r.

3. W konkursie z 2017 r.:

- 875,00 zł - ocena *merytoryczna* wniosków przez pracowników *Urzędu* (Stawka jednostkowa – 125,00 zł)⁵⁹;
- 300,00 zł – ocena *strategiczna* wniosków przez pracowników *Urzędu* (Stawka jednostkowa – 150,00 zł)⁶⁰;
- 1 750,00 zł – ocena *merytoryczna* wniosków przez ekspertów (Stawka jednostkowa – 250,00 zł)⁶¹;
- 1 000,00 zł – ocena *strategiczna* wniosków przez ekspertów (Stawka jednostkowa – 500,00 zł)⁶²;
- 1 550,00 zł - wynagrodzenie członków *Komisji* (Z tego: Przewodniczący Komisji – 600,00 zł; Zastępca Przewodniczącego Komisji – 600,00 zł (konkurs przeprowadzony przy udziale dwóch Zastępców); Sekretarz Komisji – 350,00 zł (konkurs przeprowadzony przy udziale dwóch Sekretarzy – I Sekretarz – 200,00 zł, II Sekretarz – 150,00 zł).

(akta kontroli, str. 7, 17-19, 74-97, 697-712)

Transze dofinansowania były przekazywane beneficjentom w wysokości i terminach wynikających z umów i harmonogramów składania wniosków o płatność.

Zgodnie z zapisami §12 ust. 12 umów o dofinansowanie, beneficjenci zobowiązani zostali do rozliczenia 100% otrzymanego dofinansowania w końcowym wniosku o płatność. Jeżeli z końcowego rozliczenia projektu wynikało, iż w projekcie wystąpiły oszczędności, Beneficjent był zobowiązany do zwrotu środków niewykorzystanych w projekcie do 30 dni kalendarzowych od zakończenia realizacji projektu (...).

Ponadto, w świetle § 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie zaliczek w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich⁶³, rozliczenie zaliczki polega na wykazaniu przez beneficjenta wydatków kwalifikowalnych we wnioskach o płatność złożonych do właściwej instytucji, w terminach i na warunkach określonych w umowie o dofinansowanie oraz zgodnie z systemem realizacji danego programu operacyjnego, lub na zwrocie zaliczki.

Beneficjenci projektów nr RPSL.09.03.01-24-013A/15, RPSL.09.03.01-24-013C/15 oraz RPSL.09.03.01-24-020F/16 nie wydatkowali w 100 % otrzymanego dofinansowania, gdyż wygenerowane zostały oszczędności. Uwzględniając wartość przyznanego dofinansowania, projekty zostały rozliczone na poziomie: 92,74% (RPSL.09.03.01-24-013A/15), 97,15% (RPSL.09.03.01-24-013C/15), 96,84% (RPSL.09.03.01-24-020F/16).

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora Departamentu EFS: *Wysokość dofinansowania wskazana w Umowach o dofinansowanie ww. projektów została oszacowana na podstawie wniosku o dofinansowanie projektu. Budżet projektu miał charakter szacunkowy (plan finansowy) i zadaniowy. Beneficjent w cyklu życia projektu był zobowiązany do ponoszenia wydatków zgodnie z Wytęcznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju*

⁵⁹Zgodnie z Zarządzeniem nr 00022/2017 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie zasad przyznawania nagród dla pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach z tytułu realizacji szczególnych zadań wykraczających poza indywidualny zakres obowiązków, polegających na ocenie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków unijnych, realizowanych w ramach programów operacyjnych.

⁶⁰Zgodnie z ww. Zarządzeniem nr 00022/2017 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 15 marca 2017 r.

⁶¹Zgodnie z Uchwałą nr 2667/161/N/2016 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 1529/128/V/2016 z dnia 26 lipca 2016 roku poprzez przyjęcie aktualizacji stawek wynagrodzeń dla ekspertów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

⁶²Zgodnie z ww. Uchwałą nr 2667/161/N/2016 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 28 grudnia 2016 r.

⁶³Dz. U., poz. 2367.

Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, dokumentami programowymi określonymi w § 1 Umów o dofinansowanie projektów oraz przepisami prawa krajowego i unijnego.

Wobec powyższego wartość rozliczonych środków w końcowych wnioskach o płatność ww. projektów jest niższa niż wartość przyznanego i otrzymanego dofinansowania. Zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie Beneficjent jest zobowiązany do złożenia końcowego wniosku o płatność przy jednoczesnym zwrocie niewykorzystanych transz dofinansowania na rachunek IZ RPO WSL w terminie do 30 dni kalendarzowych od dnia zakończenia okresu realizacji projektu

W Liście kontrolnej dotyczącej weryfikacji wniosku Beneficjenta o płatność weryfikujący odpowiadając na pytanie: Czy beneficjent zwrócił terminowo i we właściwej wysokości niewykorzystane środki (oszczędności) w ramach projektu, wskazuje wartość zwrotu dokonanego przez Beneficjenta na zakończenie realizacji projektu. Podsumowując, Beneficjenci rozliczyli 100% otrzymanego dofinansowania, poprzez przedstawienie we wnioskach o płatność wydatków kwalifikowalnych do rozliczenia oraz dokonanie zwrotów niewykorzystanych środków, co zostało zweryfikowane w końcowych wnioskach o płatność, zgodnie z poniższym:

W ramach dofinansowania projektu WND-RPSL.09.03.01-24-013A/15 beneficjent otrzymał 8 528 392,24 zł, natomiast w ramach wniosków o płatność rozliczył dofinansowanie w łącznej wysokości 7 909 526,92 PLN. Jednocześnie beneficjent dokonał następujących zwrotów:

- w dniu 28 września 2018 r. - zwrot niewykorzystanych środków w wysokości 478 365,59 zł;
- w dniu 11 października 2018 r. - zwrot środków w wysokości 719,58 zł wraz z odsetkami w wysokości 13,74 zł;
- w dniu 16 lipca 2019 r., z uwagi na konieczność dostosowania montażu finansowego na całości projektu - dokonał zwrot niewykorzystanej zaliczki w wysokości 19,88 zł;
- w dniu 21 oraz 31 sierpnia 2018 r. – zwrot nieprawidłowo wykorzystanych środków (wydatki niekwalifikowalne) w wysokości 138 600,00 zł (1,63% kwoty otrzymanej przez beneficjenta) wraz z należnymi odsetkami w wysokości 16 813,19 zł;
- w dniu 17 grudnia 2018 r. – zwrot wydatków niekwalifikowalnych poniesionych z dofinansowania w łącznej wysokości 1 160,27 zł.

W związku z dofinansowaniem projektu WND-RPSL.09.03.01-24-013C/15 beneficjent otrzymał dofinansowanie w łącznej wysokości 9 535 558,10 zł, a w ramach wniosków o płatność rozliczył dofinansowanie w łącznej wysokości 9 263 438,46 zł. Beneficjent w dniu 28 września 2018 r. dokonał zwrotu niewykorzystanych środków w kwocie 272 634,72 zł, tj. w zawyżonej o 515,08 zł wysokości (w ramach końcowego rozliczenia projektu). W konsekwencji Urząd dokonał odpowiedniej refundacji na rzecz beneficjenta.

Dofinansowanie projektu WND-RPSL.09.03.01-24-020F/16 wyniosło 8 592 429,94zł. W ramach wniosków o płatność beneficjent rozliczył wydatki w wysokości 8 321 164,21 zł oraz w dniu 30 sierpnia 2018 dokonał zwrotu niewykorzystanych środków w wysokości 283 546,82 zł.

Zgodnie z końcowym wnioskiem o płatność, prawidłowa kwota zwrotu na koniec realizacji projektu wynosiła 271 265,73 zł. Wobec tego Urząd dokonał zwrotu środków w wysokości 12 281,09 zł na rzecz beneficjenta.

W związku z realizacją projektów (poddanych szczegółowemu badaniu) Urząd przeprowadził łącznie trzy kontrole planowe, jedną kontrolę doraźną oraz trzy wizyty

monitoringowe. W ich wyniku stwierdzono m.in.: niekwalifikowalność części wydatków, niekompletność umów i wniosków dot. udzielania dofinansowania, błędy w dokumentacji prowadzonej w ramach udzielanych zamówień publicznych. Beneficjenci wykonali zalecenia pokontrolne.

(akta kontroli, str. 458, 462-463, 687, 694-696, 713-717, 725-758)

2) System monitorowania trwałości rezultatów projektu. Sposób dokonywania oceny trwałości zrealizowanych projektów.

W latach 2018-2020 zakończonych zostało sześć projektów dla podmiotów ekonomii społecznej, dofinansowanych z *RPO WSL 2014-2020*, z tego pięć projektów na podstawie pierwszego konkursu z 2015 r.⁶⁴ oraz jeden projekt na podstawie drugiego konkursu z 2015 r.⁶⁵. Do szczegółowego badania osiągnięcia wskaźników oraz trwałości rezultatów projektu wybrano dwa projekty o najwyższej kwocie dofinansowania w ramach konkursów z 2015 r.⁶⁶.

Urząd monitorował stopień osiągnięcia wskaźników realizacji projektów realizowanych w ramach konkursów nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15, RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 oraz RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17 w trakcie weryfikacji cząstkowych wniosków o płatność oraz na etapie końcowego wniosku o płatność. Zgodnie z Harmonogramami składania wniosków o płatność składane były wnioski beneficjenta o płatność, w których opisywał on stan realizacji poszczególnych zadań oraz w części F wniosku - *MIERZALNE WSKAŹNIKI PROJEKTU* wskazywał stopień realizacji wskaźników określonych w Regulaminie konkursu, tj.:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie;
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem;
- Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej;
- Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej;
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych;
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek);
- Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób, wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego;

⁶⁴ 1) RPSL.09.03.01-24-133/15; Wnioskodawca: Agencja Rozwoju Regionalnego w Częstochowie Spółka Akcyjna z Częstochowy; Tytuł projektu: Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 sierpnia 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 lipca 2018 r.;

2) RPSL.09.03.01-24-0134/15; Wnioskodawca: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych z Rybnika; Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 sierpnia 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 lipca 2018 r.;

3) RPSL.09.03.01-24-0137/15; Wnioskodawca: Stowarzyszenie „Bielskie Centrum Przedsiębiorczości” z Bielska-Białej; Tytuł projektu: OWES subregionu południowego; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 sierpnia 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 lipca 2018 r.;

4) RPSL.09.03.01-24-013A/15; Wnioskodawca: Centrum Społecznego Rozwoju z Łazisk Górnych; Tytuł projektu: Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 września 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 sierpnia 2018 r.;

5) RPSL.09.03.01-24-013C/15; Wnioskodawca: Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” z Katowic; Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Centralno-Wschodni; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 września 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 sierpnia 2018 r.;

⁶⁵ RPSL.09.03.01-24-020F/16; Wnioskodawca: Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej z Katowic; Tytuł projektu: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – subregion centralny zachodni; Termin rozpoczęcia realizacji projektu: 1 sierpnia 2015 r.; Termin zakończenia realizacji projektu: 31 lipca 2018 r.;

⁶⁶ RPSL.09.03.01-24-013C/15 oraz RPSL.09.03.01-24-020F/16.

- Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES;
- Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych;
- Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem.

We wniosku o dofinansowanie beneficjent dla każdego z ww. wskaźników wskazywał sposób/narzędzia pomiaru. Dokumenty (narzędzia) wskazane przez beneficjenta były dostępne w jego siedzibie i podlegały ewentualnej weryfikacji podczas kontroli na miejscu.

Wszystkie projekty realizowane w ramach ww. konkursów podlegały kontroli na miejscu. Kontrole prowadzone były w trakcie realizacji projektów (nie po ich zakończeniu), w związku z powyższym monitorowany był poziom osiągnięcia wskaźników na danym etapie realizacji projektu oraz możliwość ich osiągnięcia na zakończenie realizacji projektu.

Składając wniosek o płatność, beneficjent m.in. oświadczał, że informacje zawarte we wniosku rzetelnie odzwierciedlały rzeczowy i finansowy postęp realizacji projektu.

Podczas weryfikacji wniosku o płatność IZ RPO WSL (*Urząd*) monitorował przyrost danego wskaźnika na podstawie danych wskazanych w części F wniosku w oparciu o ww. oświadczenie.

W przypadku wskaźników:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie;
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem;
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek);

IZ RPO WSL (*Urząd*) dodatkowo weryfikował poprawność danych poprzez weryfikację Formularza PEFS, stanowiącego załącznik do wniosku o płatność.

Weryfikacja wniosku o płatność odbywała się w oparciu o aktualną w dniu weryfikacji Listę kontrolną dotyczącą weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność, stanowiącą załącznik do Instrukcji wykonawczych Instytucji Zarządzającej RPO WSL 2014-2020 przyjętych Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego. W ww. Liście zawarty był zakres weryfikacji formalnej, merytorycznej, rachunkowej m.in.:

- Czy prawidłowo wykazano Wskaźniki produktu i inne wskaźniki rzeczowe, Wskaźniki rezultatu (w odniesieniu do poprzednio zatwierdzonego wniosku o płatność oraz w odniesieniu do załączonego formularza PEFS) oraz Wskaźniki horyzontalne?
- Czy w przypadku ryzyka nieosiągnięcia założonych wskaźników produktu i innych wskaźników rzeczowych lub wskaźników rezultatu beneficjent zakładał podjęcie działań zaradczych?

Ponadto, na etapie weryfikacji wniosku o płatność końcową, pracownik IZ RPO WSL potwierdzał zrealizowanie wskaźników na podstawie pytania w ww. Liście: Czy został osiągnięty cel projektu wyrażony wskaźnikami produktu lub rezultatu w zależności od założeń wskazanych w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie?

W przypadku obu projektów objętych szczegółowym badaniem osiągnięto planowane wskaźniki realizacji projektu:

1) RPSL.09.03.01-24-013C/15 – a) Wskaźniki produktu:

- nazwa wskaźnika - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość docelowa: 587; Wartość osiągnięta: 799, tj. 136,12% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – wartość docelowa: 148; Wartość osiągnięta: 169, tj. 114,19% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej - wartość docelowa: 6; Wartość osiągnięta: 13, tj. 216,67% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej - wartość docelowa: 6; Wartość osiągnięta: 7, tj. 116,67% wartości docelowej.

b) Wskaźniki rezultatu:

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych - wartość docelowa: 127; Wartość osiągnięta: 127, tj. 100,00% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) rachunek) - wartość docelowa: 117; Wartość osiągnięta: 121, tj. 103,42% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób, wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego - wartość docelowa: 127; Wartość osiągnięta: 127, tj. 100,00% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES - wartość docelowa: 3; Wartość osiągnięta: 7, tj. 233,33% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych - wartość docelowa: 38; Wartość osiągnięta: 64, tj. 168,42% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem - wartość docelowa: 2%; Wartość osiągnięta: 5%, tj. 250,00% wartości docelowej.

2) RPSL.09.03.01-24-020F/16 – a) Wskaźniki produktu:

- nazwa wskaźnika - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość docelowa: 556, w tym wartość docelowa dla Obszaru Strategicznej Interwencji obejmującego Miasto Bytom¹: 29; Wartość osiągnięta: 605, tj. 108,81% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – wartość docelowa: 139, w tym wartość docelowa dla OSI: 7; Wartość osiągnięta: 205, tj. 147,48% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej - wartość docelowa: 13, w tym wartość docelowa dla OSI: 1; Wartość osiągnięta: 34, tj. 261,54% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii

społecznej - wartość docelowa: 6, w tym wartość docelowa dla OSI: 1; Wartość osiągnięta: 6, tj. 100,00% wartości docelowej.

a) Wskaźniki rezultatu:

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych - wartość docelowa: 132, w tym wartość docelowa dla OSI: 6; Wartość osiągnięta: 143, tj. 108,33% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) rachunek - wartość docelowa: 123, w tym wartość docelowa dla OSI: 6; Wartość osiągnięta: 125, tj. 101,63% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób, wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego - wartość docelowa: 132, w tym wartość docelowa dla OSI: 6; Wartość osiągnięta: 143, tj. 108,33% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES - wartość docelowa: 2, w tym wartość docelowa dla OSI: 1; Wartość osiągnięta: 5, tj. 250,00% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych - wartość docelowa: 41, w tym wartość docelowa dla OSI: 2; Wartość osiągnięta: 78, tj. 190,24% wartości docelowej;

- nazwa wskaźnika - Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem - wartość docelowa: 2%, w tym wartość docelowa dla OSI: 2%; Wartość osiągnięta: 5%, tj. 250,00% wartości docelowej.

W zakresie monitorowania trwałości zrealizowanych projektów Zastępca Dyrektora Departamentu EFS wyjaśnił: *Spośród projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach naboru nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 oraz naboru nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15, tj.:*

- RPSL.09.03.01-24-013C/15,
- RPSL.09.03.01-24-0133/15,
- RPSL.09.03.01-24-013A/15,
- RPSL.09.03.01-24-0134/15,
- RPSL.09.03.01-24-0137/15,
- RPSL.09.03.01-24-020F/16

kontrolą trwałości objęto projekt nr RPSL.09.03.01-24-0134/15. W wyniku przeprowadzonej 19 czerwca 2019 r. kontroli nr 82/K/KN2/19 nie zidentyfikowano naruszenia trwałości w zakresie osiągniętych rezultatów projektu lub utrzymania własności oraz niezmiennego charakteru sfinansowanej w ramach cross-finansingu infrastruktury. Wyniki kontroli sformułowano w Informacji pokontrolnej przekazanej beneficjentowi w dniu 17 lipca 2019 r. Sposób przeprowadzenia kontroli udokumentowano również w Liście sprawdzającej do kontroli trwałości

Projekt wyłoniono do kontroli zgodnie z Rocznym Planem Kontroli na rok obrachunkowy od 1 lipca 2018 r. do 30 czerwca 2019 r. dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, zgodnie z którym kontroli podlega 5% liczby projektów objętych obowiązkiem zachowania trwałości, które mają zatwierdzony wniosek o płatność końcową. Pozostałe z wymienionych projektów nie podlegały planowej kontroli trwałości. Instytucja Zarządzająca nie

otrzymała również zawiadomienia o możliwości wystąpienia nieprawidłowości w zakresie trwałości, które skutkowałyby koniecznością podjęcia kontroli doraźnej.

Dodatkowo z uwagi na spoczywający na Instytucji Zarządzającej obowiązek zapewnienia adekwatnych mechanizmów kontrolnych oraz podjęte w wyniku audytów zobowiązanie do monitorowania projektów również po okresie ich realizacji (Audyt systemu w ramach gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE w ramach RPO WSL, przeprowadzony przez Ministerstwo Finansów/Krajową Administrację Skarbową nr MF-DAS-RPOWSL-127/2017) wprowadzono dodatkowy mechanizm zapewniający analizę trwałego oddziaływania interwencji EFS.

Proces ten koncentruje się na następujących zagadnieniach, istotnych z punktu widzenia kwalifikowalności wydatków oraz skutecznego i trwałego oddziaływania EFS:

- 1) trwałość projektu, zgodnie z art. 71 ust. 1 lit. a rozporządzenia ogólnego;
- 2) trwałość rezultatów;
- 3) kwalifikowalność podatku od towarów i usług (VAT);
- 4) archiwizacja dokumentacji związanej z projektem.

Proces realizowany jest za pomocą Sprawozdań z zachowania trwałości i został unormowany (od 27 września 2018 r.) w Instrukcjach Wykonawczych Instytucji Zarządzającej RPO WSL. Obowiązek sprawozdawczy dotyczy wszystkich projektów objętych trwałością i realizowany jest z wykorzystaniem odpowiedniego modułu LSI2014-2020.

W ramach projektów będących przedmiotem kontroli NIK, tj. nr RPSL.09.03.01-24-013C/15 oraz nr RPSL.09.03.01-24-020F/16 stwierdzono wywiązanie się beneficjenta z obowiązku zachowania trwałości projektu.

Zgodnie z informacją przedstawioną przez Urząd, średnia wartość rozliczonej dotacji na stworzenie jednego miejsca pracy w przedsiębiorstwach społecznych wyniosła: 20 384,14 zł. Liczba udzielonych dotacji wyniosła 137 - utworzono 641⁶⁷ miejsc pracy.

Odnosząc się do pytania o średnią wartość rozliczonej dotacji przeznaczonej na pokrycie wydatków niezbędnych do rozpoczęcia lub prowadzenia działalności w ramach przedsiębiorstwa społecznego w związku z utworzeniem miejsca pracy, przedsiębiorstwa ekonomii społecznej w związku z przekształceniem podmiotu w przedsiębiorstwo społeczne i utworzenie w tym przedsiębiorstwie miejsca pracy, Zastępca Dyrektora Departamentu EFS podał: Instytucja Zarządzająca RPO WSL informuje, że dane dotyczące średniej wartości rozliczonej dotacji przeznaczonej na pokrycie wydatków niezbędnych do rozpoczęcia lub prowadzenia działalności w ramach przedsiębiorstw społecznych w związku z utworzeniem miejsca pracy w podmiotach ekonomii społecznej w związku z przekształceniem podmiotu w przedsiębiorstwo społeczne i utworzenie w tym przedsiębiorstwie miejsca pracy, nie występują odrębnie na poziomie wniosku o płatność. W związku z powyższym, dane te nie są sprawozdawane oraz osobno wyspecyfikowane na poziomie poszczególnych wniosków o płatność.

(akta kontroli, str. 7-8, 19-20, 459, 463-466, 689-690-693, 720-721, 724, 735-756)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Transze dofinansowania w przypadku szczegółowo zbadanych postępowań były przekazywane w wysokości zgodnej z harmonogramami składania wniosków

⁶⁷ Nie wyszczególniono miejsc pracy w istniejących i nowopowstałych przedsiębiorstwach społecznych.

o płatność. Beneficjenci rozliczali otrzymane dofinansowanie w końcowych wnioskach o płatność złożonych do 30 dni kalendarzowych od dnia zakończenia okresu realizacji projektu. Kwoty niewykorzystane oraz kwoty wydatków niekwalifikowalnych zostały zwrócone na konto *Urzędu*. U wszystkich poddanych badaniu beneficjentów *Urząd* przeprowadził kontrole oraz wizyty monitoringowe. Zalecenia pokontrolne sformułowane w ich wyniku zostały zrealizowane.

W związku z prowadzonymi konkursami funkcjonował system monitorowania postępów realizacji projektów, oceny stopnia osiągnięcia wskaźników realizacji projektu oraz zakładanej trwałości projektu. We wszystkich szczegółowo zbadanych przypadkach osiągnięto planowane wskaźniki realizacji projektu oraz utrzymano zakładaną trwałość projektu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 27 września 2021 r.

Kontroler
Michał Nowak
St. Inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach